

Osaühing Irbeni (registrikood 10310434, osaühing Utilitas Wind sidusettevõtte) kirjutatud artikkel:

Otsime ühiselt kohta meie piirkonna tuulikutele!

Hiljaaegu kõrgustesse kerkinud elektri hinnad, oht energiaga varustatusele ja rohepööre on väljakutsed, mille lahendamiseks sõltub meie riigi julgeolek ja heaolu. Me jookseme ajaga võidu, et saaksime loobuda imporditavatest vene kütustest aga ka üldiselt fossiilkütustest, samas tagada meie riigi julgeolek ja elektrienergia kättesaadavus soodsamatel tingimustel. Õnneks on tuuleparkide näol lahendused käeulatuses ning nende kiire rakendamine kujunenud olukorras on ühiskondliku kokkuleppe abil võimalik, kuid see eeldab kõikide osapoolte – nii riigi, omavalitsuste, kogukondade kui ka ettevõtete – head tahet ja toimivat koostööd.

Seni on Eestis tuuleparkide rajamise võimalusi uuritud peamiselt Lääne-Eestis, saartel ja Eesti merealal. Kaitseministeerium on aga leidnud võimalused seni kehtinud õhuseiresüsteemide piirangute leevendamiseks suuremal osal Eesti territooriumi mandriosast, millega vabaneb ka Haljala valla haldusterritoorium riigikaitsepiirangutest. Siiski on võimalikke tuuleenergeetika arendusalasid väga piiratult, sest nii loodusväärtused kui ka inimasustus ja olemasolev taristu koos limiteeritud võrguühendusega seavad olulised piirangud tuuleparkide rajamisele.

Lisaks riigikaitsepiirangute leevendamisele, võimaldab tuuleparkide kavandamist rannikust aina kaugemale maismaale ka tuulikute tehnoloogiline areng. Kaasaegsed tuulikud on kõrgemad ja võimsamad, mistõttu on majanduslikult tasuv tuulest taastuvenergiat toota ka rannikust eemal. Samuti on võimalik kõrgemaid tuulikuid paigutada ka metsastele aladele, sest nad ulatuvad puudest kõrgemale. Metsa tuuliku rajamine eeldab metsa raadamist ainult tuuliku ümbrusest, maksimaalselt ca 1 ha suurusel alal ja vajadusel juurdepääsuteede rajamiseks. Ülejäänud territooriumil saab toimuda tavapärase metsamajandamine.

Tuulest taastuvenergia tootmine aitab lisaks energiasõltumatusse kaasa ka elektri hinna vähendamisele, mistõttu on uute tuuleparkide rajamiseks sobivate alade välja selgitamine Eestis väga oluline. Neid alasid saab määrata nii üldplaneeringu kui omavalitsuse eriplaneeringu abil. Üldplaneering on pigem suurt visiooni ja kaugemat tulevikuperspektiivi kirjeldav laiapõhjaline ja eriplaneering täpsem lähiaastate konkreetse tegevuse aluseks olev dokument. Kuivõrd Haljala vallas üldplaneeringuga tuuleparke ette ei nähta, on ainukeseks lahenduseks eriplaneering.

Eriplaneeringuga paralleelselt viiakse läbi keskkonnamõju strateegiline hindamine ning teostatakse uuringud, et leida asukohad tuuleparkide ja nende toimimiseks vajaliku taristu rajamiseks. Kui eriplaneering vallavolikogu poolt algatatakse, siis ei tähenda see seda, et otsus tuulepargi rajamiseks oleks koheselt tehtud, vaid sellega luuakse võimalus koostöös kogukonna, kohaliku omavalitsuse ja arendaja(te)ga teemat

põhjalikult käsitleda ning viia läbi olulised uuringud. Tuuleparkide rajamisel võetakse eesmärgiks leida sobivad alad, mis häiriks inimesi ja looduskeskkonda kõige vähem.

Eriplaneeringu läbiviijaks ja otsustajaks on Haljala vallavolikogu ning protsessi kontrollib algusest lõpuni kohalik omavalitsus. Protsessis osalevad ka huvitatud osapooltena arendajad. Hetkel on eriplaneeringu algatamise taotluse esitanud OÜ Utilitas Wind. Eriplaneeringu ning uuringute koostaja leidmiseks viiakse läbi riigihange. Planeeringu valmimisele on aga väga oodatud kohalike inimeste mõtted, soovid ning ettepanekud.

Kuidas teised omavalitsused Eestis taastuenergeetikat arendavad?

Täna kavandavad mitmed omavalitsused taastuenergeetikat ka üldplaneeringute raames, nendeks on nt Rakvere, Lääne-Harju, Türi, Rapla ja Kehtna, Lüganuse, Vinni, Väike-Maarja ning Viru-Nigula vallad. Samuti on juba algatatud ning koostamisel mitmeid eriplaneeringuid, mille eesmärgiks on leida sobilikud alad tuuleparkide rajamiseks. Samasugused eriplaneeringud on täna koostamisel nt Lääne-Nigula, Saarde, Lääneranna, Alutaguse, Põhja-Pärnumaa, Tori, Pärnu, Põltsamaa, Mulgi, Järva ja Viljandi valdades. Ükski eriplaneering ei ole veel jõudnud asukoha kehtestamiseni.

Mida võidab sellest kohalik kogukond?

Tuuleparkidest saadava tulu jagamiseks on Valitsuse poolt vastu võetud seadus, mis jõustub 1. juulist 2023 ja mille kohaselt on tuuleelektrijaamade rajaja kohustatud maksma omavalitsusele ja kohalikele elanikele tuulikutasu, et soodustada taastuenergia tootmist. Tuulikutasu jaotab kohalik omavalitsus kord kvartalis taotluste alusel tuulepargi mõjuala elanikele järgmiste põhimõtete alusel:

- Tasu makstakse füüsilistele isikutele, kelle omandis olev eluruum paikneb tuulepargi mõjualas ning on sama isiku registrijärgne elukoht (sh makstakse tasu samadel tingimustel ka teise kohaliku omavalituse elanikule, kui tuulepargi mõjuala sinna ulatub, aga tuulepark ise mitte).
- Tuulepargi mõjualaks loetakse vähem kui 250-meetri kõrguse tuuleelektrijaama puhul 2 km ja 250-meetrise või kõrgema tuuleelektrijaama puhul 3 km (lähima tuulikutorni keskpunktist). Juhul, kui mõjuala piirjoon läbib kinnistut, ulatub mõjuala tervele kinnistule.
- Ühe eluruumi kohta saab esitada ühe taotluse ehk kaas- või ühisomanike vahel jaotub tasu võrdeliselt omandi osa suurusega.
- Maksimaalne tasu suurus eluruumi kohta kalendriaastas on sama aasta kuue kuu töötasu alammäär.

Lisaks on tuulepargist kohalikule kogukonnale kasu, sest:

- Soodsam võrgutasuta energia (otseliini ühendamise võimalus) annab eeldused suurema energiatarbimisega ettevõtete lisandumiseks, mis võimaldab luua uusi töökohti.
- Tuulepargi ja ümbritseva taristu rajamine ning hooldamine loob uusi töökohti.
- Mainekasv – ollakse tulevikku vaatav ja rohepöördesse panustav kogukond ning aidatakse kaasa Eesti energiajulgeoleku tagamisele.

Kuhu tulevad tuulikud?

Täna sellele vastust veel pole. Eriplaneeringu koostamine koosneb kahest suuremast etapist – **asukoha eelvalik** ning **detailse lahenduse koostamine**. Asukoha eelvaliku etapi eesmärgiks on leida planeeringuala sees kõik sobivad alad tuulepargi rajamiseks, et otsustada millistel aladel kaalutakse tuuleparki detailsemalt ehk koostatakse detailne lahendus.

Nii asukoha eelvalikule kui ka hiljem detailsele lahendusele viiakse läbi keskkonnamõju strateegiline hindamine ehk KSH. Selle käigus teostatakse mitmeid erinevaid uuringuid – näiteks linnu- või loomaliikide elupiirkondade potentsiaalse mõju hindamine, müra modelleerimine ja tuulepargi visualiseeringud. Uuringute eesmärgiks on välja selgitada inimestele, aga ka keskkonnale sobivaim tuulepargi asukoht.

Asukoha eelvaliku protsess kestab ca 1,5 aastat, millele järgneb detailne lahendus, mille koostamine kestab ka umbes sama kaua. Seega võiks esimese tuulepargi ehitamine Haljala vallas alata mitte varem kui aastal 2028.

Mis saab edasi?

Haljala vald menetleb eriplaneeringu algatamise taotlust vastavalt seadusele. Kui volikogu algatab eriplaneeringu menetluse, siis sellele järgnevalt viiakse läbi riigihange leidmaks eriplaneeringu koostamiseks konsultant, kes alustab eelvaliku lähteseisukohtade ning KSH väljatöötamise kavatsuse koostamisega. Kogu protsessi kaasatakse ka kohalikud inimesed ning ametkonnad.

Kui teil on juba tekkinud selle teema kohta küsimusi, siis võib need edastada aadressile: ~~valla kontakt~~haljala@haljala.ee või oleme valmis ka ise vastama küsimustele kristiina.nauts@utilitas.ee